

بررسی توصیفی تزئینات معماری موجود در بقعه امامزاده سید حمزه (ع)

هاله عطاپور^۱، میلاد رفیعی^۲ *

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده هنرهای صناعی اسلامی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.

۲- کارشناسی ارشد، دانشکده هنرهای صناعی اسلامی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.

*نویسنده مسئول: milad.co88@yahoo.com

چکیده

مجموعه سیدحمزه یکی از بقاع معروف و مورد عنایت مردم شهر تبریز و محل دفن امامزاده سیدحمزه (ع) است. سید بزرگوار از وزرای سلطان محمد خدابنده در دوره ایلخانی بوده و پس از کشته شدن در محله سرخاب تبریز که محل کنونی بقعه می باشد، به خاک سپرده شد. از همان زمان قبر وی به صورت بقعه ای متبرکه مورد زیارت شیعیان قرار گرفت و تزئیناتی نیز بر معماری آن افزوده شد. بعداً در دوره صفویه که شیعه مذهب رسمی کشور اعلام شد، این بقعه وسعت یافته و موقوفات مسجد و مدرسه ظهیریه نیز توسط ظهیرالدین وزیر آذربایجان در دوره سلطان حسین به آن اضافه شد. در دوره صفویه و قاجار تا دوره معاصر تزئینات زیادی بر معماری بقعه انجام گرفته است که عبارتند از: درب های چوبی با تزئینات فلزی دوره صفوی، آزاره های مرمرین حجاری شده با نقوش ترکمنی و صفوی، کاشی کاری ها، آینه کاری ها، طاق های مرمرین حجاری شده، قبور حجاری شده با تزئینات و قبور ساده، تزئینات معقلی و موزائیک ها، تزئینات گچی، نقاشی دیواری، پنجره های ارسی دار با شیشه های رنگی و..... پژوهش حاضر به روش توصیفی-تحلیلی بوده، مطالعات انجام گرفته بر روی آن به مدد مطالعات میدانی و کتابخانه ای می باشد و به تزئینات به کار رفته در معماری بنای سیدحمزه و دوره ساخت هریک می پردازد.

واژگان کلیدی: تزئینات بنای سیدحمزه، بقعه سیدحمزه، امامزاده سیدحمزه، محله سرخاب، امامزاده های تبریز.

۱. مقدمه

بقعه امامزاده سیدحمزه یکی از بقعه های متبرکه شهر تبریز است که همه روزه تعداد زیادی از ساکنین شهر و مسافران و توریست های مهمان تبریز به آنجا می روند تا از آنجا دیدن کنند و امامزاده مدفن در آن بقعه را زیارت کرده و عرض حاجت کنند. آستان سید حمزه از زمان ساختش بسیار مورد توجه و احترام مردم تبریز و آذربایجان و حکومت وقت بود؛ به گونه ای که محل «بست نشستن» و تخفیف در مجازات مجرمین به حساب می آمد (آقائی اصل، توکلی، ۱۳۹۴: ۲۴۶).

سیدحمزه (ع) از نسل فرزندان حضرت موسی بن جعفر (ع) (عمرانی، اسمعیلی، ۱۳۸۵: ۱۹۲) بوده، به شانزده واسطه به ایشان می رسد و از سادات صحیح النسب آذربایجان بود که در دستگاه سلطان محمودغازان و سلطان محمد خدابنده